

REPOZITORIUL USARB: CONCEPTUALIZARE ȘI ABORDARE PRACTICĂ

Elena HARCONIȚA, *directorul BȘ USARB*

Abstract: *The article deals with the politics of Open Access in University Library, the creation of ORA of the USARB. ORA - OPEN RESEARCH ARCHIVE of scientific documents, educational and regulations were developed by teachers and librarians of „Alecu Russo” State University of Bălți. The structure of the Archive were elaborated on DSpace platform, and includes Institutional Collections, the Scientific Library collections, USARB Faculties, USARB history and management. The documents placed in a Repo-sitory is based on the Regulation on Organization and Operation of Institutional Re-pository ORA - USARB, approved by University Senate meeting.*

Keywords: *Open Access, repository, research, image*

În august 2013, la Congresul din Singapore, Biroul Executiv IFLA a aprobat Declarația IFLA privind bibliotecile și dezvoltarea. Potrivit acestei Declarații, accesul la informație este un drept fundamental al omului care poate sparge ciclul sărăciei și susține dezvoltarea. Toate bibliotecile au un rol unic în societate - de a fi parteneri importanți pentru dezvoltare atât prin promovarea accesului la informație în toate formatele, cât și prin oferirea serviciilor și programelor adecvate societății care corespund necesităților de informare într-o societate complexă în continuă schimbare.

Așa cum Națiunile Unite activează în vederea creării unui cadru care să ghideze dezvoltarea mondială, IFLA cheamă toți factorii de decizie să recunoască că, în orice parte a lumii, bibliotecile pot fi mecanisme de nădejde pentru sprijinirea programelor de dezvoltare. IFLA afirmă că bibliotecile oferă posibilități pentru toți, ajută oamenii să se dezvolte individual, oferă acces la cunoștințele din întreaga lume, oferă asistență calificată și sînt parte a unei societăți complexe. Prin urmare, IFLA îndeamnă factorii de decizie politică și factorii antrenați în activitatea practică de dezvoltare să folosească aceste resurse importante și să se asigure că orice agendă de dezvoltare recunoaște rolul accesului la informație ca element fundamental care sprijină dezvoltarea, recunoaște rolul bibliotecii și al bibliotecarului ca agenți ai dezvoltării și susțin dezvoltarea prin promovarea rețelelor, a resurselor informaționale și umane, precum sînt bibliotecile. (<http://www.ifla.org/node/7982>).

În toate timpurile literatura științifică a constituit un element vital în dezvoltarea procesului științific și de cercetare. Astăzi, publicarea electronică a rezultatelor cercetărilor oferă oportunitatea de a împărtăși ideile și cunoștințele comunității științifice și publicului larg în mod liber. Aceasta se poate realiza în universități prin crearea de repozitorii digitale instituționale. Ele pot deveni instrumente majore în dezvoltarea și asigurarea unei infrastructuri de cercetare prin oferirea accesului deschis la documentele științifice și metodice. Prin utilizarea tehnologiilor moderne, repozitoriile sînt capabile să asigure un nou nivel al comunicării științifice, să contribuie la formarea și menținerea imaginii universităților.

Ernest Abadal Falgueras, profesor în cadrul Facultății de Biblioteconomie

și Documentare a Universității din Barcelona în lucrarea „Acces deschis la știință” prezintă principalele instrumente și resurse de acces deschis la cunoaștere existente, sintetizând tot ceea ce reprezintă accesul deschis la știință:

- în ce constă accesul deschis la știință și care sînt beneficiile lui;
- schimbările pe care le presupune accesul deschis în cadrul sistemului de comunicare științifică;
- principalele neînțelegeri sau confuzii cu privire la accesul deschis;
- caracteristicile revistelor științifice disponibile în acces deschis;
- semnificația depozitelor digitale instituționale și funcția lor;
- politicile existente pentru facilitarea modelului de acces deschis;
- perspectivele accesului deschis pe termen scurt și mediu.

Falgueras a reușit să clarifice și să combată toate cele 7 confuzii care ar susține că: accesul deschis își propune eliminarea evaluării (peer review), revistele din acces deschis nu sînt de calitate și nu pot fi susținute din punct de vedere economic; depozitele digitale instituționale conțin materiale de slabă calitate și nu au vizibilitate; accesul deschis este o modalitate de a evita drepturile de autor; oamenii de știință nu sînt interesați și nici motivați să publice în acces deschis; nu există interes din partea instituțiilor pentru a promova accesul deschis; accesul deschis are o prezență reziduală în comunicarea științifică.

Biblioteca Științifică a Universității bălțene împreună cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și alături de alte instituții similare recunosc importanța strategică a Accesului Deschis la informație pentru diseminarea cunoștințelor științifice în spiritul promovat de *Inițiativa Accesului Deschis de la Budapesta (2002)*; *Declarația de la Bethesda privind Accesul Deschis la Publicații (2003)*; *Declarația de la Berlin privind Accesul Deschis la Cunoștințe în domeniul Științei și Științelor Umanitare (2003)*; *Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (2004)*; *Recomandările UE (Petiția, 2007)*; *Principii obligatorii privind accesul public la rezultatele cercetărilor finanțate de Consiliul European de Cercetare (European Research Council) (2008)*; *Proiectul-pilot al Comisiei Europene (Science in Society) în Programul Cadru pentru Cercetare (PC7) (din 2008)*.

În contextul mișcării globale Acces Deschis la informație, în anul 2012, Biblioteca a inițiat Proiectul **Repozitoriului instituțional**, care a avut drept scop promovarea imaginii și vizibilității produsului științific al cercetătorilor USARB prin expunerea lucrărilor în Acces Deschis. A fost elaborat conceptul, etapele de implementare, pregătirea pachetului de documente normative privind publicarea autorilor în acces deschis.

Eliminarea barierelor de acces la publicațiile științifice realizate în cadrul USARB va pune fundamentele pentru o comunicare științifică eficientă, va îmbogăți educația și va oferi o vizibilitate mai mare și măsurabilă a activității de cercetare.

În cadrul Săptămîinii Accesul Deschis: Redefinirea impactului (21-27 octombrie 2013) la ședința Senatului Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți a fost prezentată versiunea demo a Repoziitoriului Instituțional ORA (Open Research Archive) – USARB, profesorii fiind îndemnați să publice pe Calea verde – în Repoziitoriul Instituțional și Calea de Aur - revistele cu acces deschis, în primul

rind în *Limbaj și Context; Glotodidactica*, reviste universitare bălțene, care deja sînt incluse în DOAJ. Utilizarea acestor două strategii va influența creșterea elementelor scientometrice ce caracterizează producția științifică a Republicii Moldova.

Astfel, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți se va angaja să disemineze rezultatele cercetării finanțate din fonduri publice și din proiecte pe baza principiilor Accesului Deschis, să încurajeze cercetătorii să-și manifeste sprijinul pentru Accesul Deschis, publicînd articole în reviste cu Acces Deschis și în repozitoriul instituțional ORA - USARB.

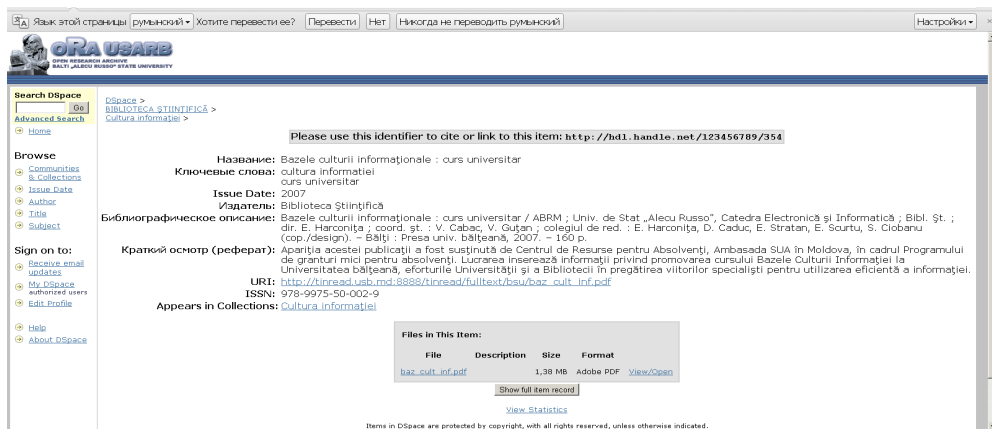

Repozitoriul ORA - USARB este o arhivă electronică a documentelor științifice, educaționale, de reglementare, elaborate de către cadrele didactice și bibliotecarii USARB, precum și de alte persoane care au publicat materiale și la alte edituri, dar au transmis USARB-ului dreptul de a le plasa pe internet. Adresa Repoziatoriului pe internet: <http://libruniv.usb.md:8080/jspui/>.

Obiectivele arhivei digitale sînt:

- să asigure o modalitate și un loc pentru depozitarea centralizată pe termen lung a lucrărilor cu text integral în format electronic;

- să contribuie la promovarea imaginii USARB și la creșterea vizibilității USARB pe Internet prin prezentarea producției științifice proprii în rețeaua globală;
- să sporească numărul de citări a publicațiilor cercetărilor din cadrul USARB prin asigurarea accesului liber la ele pe Internet;
- să creeze un sistem viabil și accesibil de evidență și de control al numărului de publicații pe Facultăți, catedre și a angajaților în parte; creșterea prestigiului publicațiilor USARB – revistele *Artă și Educație artistică*, *Fizică și tehnică*, *Revista Tehnocopia*, *Limba și context*, *Glottodidactica*, *NRF*, *Semn*, *Confluente bibliologice*.

Repozitoriul este creat în baza software-ului DSpace, dezvoltat de Universitatea Southampton, utilizând protocolul OAI-PMH (Open Initiative Protocol for Metadata Harvesting). Accesul Deschis nu anulează drepturile de autor. Drepturile morale ale autorului nu sînt alienabile și se păstrează după autor, indiferent de metoda de publicare. În acest context, amintim despre *Tratatul OMPI pentru Drepturi de Autor (the WIPO Copyright Treaty, prescurtat WCT)*, semnat în decembrie 1996, care se referă la protecția autorilor de lucrări literare și artistice precum poeme, romane, programe de calculator, baze de date originale, lucrări muzicale, lucrări audiovizuale, situri Web, fotografii etc. Apariția noilor categorii de lucrări a necesitat revizuirea Convențiilor de la Berna și Roma, adoptate cu mai bine de un sfert de secol în urmă. WCT a răspuns provocărilor tehnologiilor digitale de astăzi, în special, modului de diseminare a materialelor protejate prin rețele digitale cum este Internetul. Pentru acest motiv, WCT mai este cunoscut și ca „Tratat al Internetului”. El reglementează crearea unor structuri de drepturi fundamentale și garantează că deținătorii acestor drepturi vor continua să beneficieze de o *protecție adecvată și eficientă în cazul difuzării lucrărilor prin noile medii de comunicare cum este Internetul*. Tratatul confirmă faptul că *drepturile continuă să existe în mediul digital*. Astfel sînt create noi drepturi „on-line”. Țările semnatare ale acestui tratat trebuie să mențină o flexibilitate rezonabilă în stabilirea excepțiilor sau limitărilor drepturilor în mediul digital. În anume circumstanțe, acestea pot stabili excepții pentru folosirea operelor în interesul publicului, cum ar fi, spre exemplu, mediul educațional non-profit și cercetarea.

Dreptul exclusiv al autorului la publicație în ORA USARB se realizează prin luarea în mod voluntar a deciziei privind prezentarea publicației sale pe Internet. Accesul persoanelor terțe la informația bibliografică și rezumatele publicațiilor din Repozitoriul este liber. Accesul la textul integral poate fi: deschis, cu posibilitatea de a copia și de a citi materiale publicate în Repozitoriul cu condiția respectării drepturilor morale ale autorului; închis, cu posibilitatea terților de a solicita de la autor o copie a textului integral al publicației, cu indicarea scopului utilizării publicației.

Relațiile cu autorii lucrărilor din culegerile plasate în Repozitoriul, sînt reglementate prin plasarea în fiecare ediție a culegerii sau a revistei a unui anunț despre publicarea ulterioară a acestuia pe Internet, ceea ce este echivalent cu contractul de aderare. Dacă autorul nu este de acord cu aceste condiții, are dreptul de a informa redacția pentru a plasa articolul său pe Internet cu acces restricționat la textul integral. În caz contrar, se consideră că autorul este de acord cu publicarea textului integral al publicației în Acces Deschis.

Structura arhivei include Colecția instituțională, Facultățile USARB, Istoria și managementul USARB, Colecția Bibliotecii Științifice. În interior materialele sînt clasate în subcolecții conform tipului documentului: articole, anale, anuare, conferințe, colocvii, dicționare, monografii, bibliografii, multimedia, publicații didactice, publicații periodice, publicații metodice, teze de doctorat.

The screenshot shows the ORA USARB website interface. At the top, there is a search bar and navigation links. Below the header, the main content area is titled 'Communities and Collections'. It lists several categories of publications:

- BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ**
  - Articole
  - Bibliografii
  - Biobibliografii
  - Conferințe, Colocvii, Ateliere, Seminare
  - Cultura Informației
  - Dicționare
  - Monografii
  - Multimedia
  - Profesionalizare
  - Publicații periodice
- COLECȚIA INSTITUȚIONALĂ**
  - Anale, Anuare
  - Articole
  - Conferințe, Colocvii, Seminare
  - Granturi, Proiecte, Rapoarte
  - Monografii, Studii, Tratamente
  - Multimedia
  - Publicații didactice
  - Publicații periodice
  - Publicații științifice
  - Publicații științifico-metodice
  - Teze de doctorat

The screenshot shows the ORA USARB website interface, specifically the 'FACULTĂȚILE USARB' section. It lists several faculties and their corresponding publications:

- FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE SOCIALE**
  - Catedra de Drept**
    - Anale, Anuare
    - Articole
    - Conferințe, Colocvii, Seminare
    - Granturi, Proiecte, Rapoarte
    - Monografii, Studii, Tratamente
    - Multimedia
    - Publicații didactice
    - Publicații periodice
    - Publicații științifice
    - Publicații științifico-metodice
    - Teze de doctorat
  - Catedra de Științe Socioumane și Asistență Socială**
    - Anale, Anuare
    - Articole
    - Conferințe, Colocvii, Seminare
    - Granturi, Proiecte, Rapoarte
    - Monografii, Studii, Tratamente
    - Multimedia
    - Publicații didactice
    - Publicații periodice
    - Publicații științifice
    - Publicații științifico-metodice
    - Teze de doctorat
- FACULTATEA DE LITERE**
  - Catedra de Filologie Engleză și Germană**
    - Anale, Anuare
    - Articole
    - Conferințe, Colocvii, Seminare
    - Granturi, Proiecte, Rapoarte
    - Monografii, Studii, Tratamente
    - Multimedia
    - Publicații didactice
    - Publicații periodice
    - Publicații științifice
    - Publicații științifico-metodice
    - Teze de doctorat
  - Catedra de Limbă Română și Filologie Romanică**
    - Anale, Anuare
    - Articole
    - Conferințe, Colocvii, Seminare

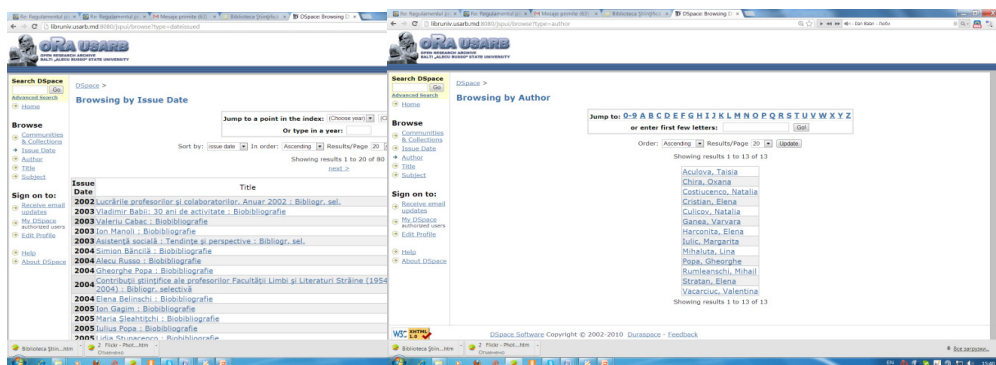
Documentele ce pot fi plasate în repozitoriul:

- articole din revistele editate de universitarii bălțeni;
- culegeri tematice, bibliografii, biobibliografii, monografii, materiale ale conferințelor, dicționare, resurse electronice/multimedia, publicații periodice;
- orice publicații ale angajaților USARB, apărute la alte edituri;
- autoreferate ale tezelor de doctorat și tezele de doctorat susținute de către angajații USARB;
- alte materiale științifice, didactice, informative, de reglementare sau de orice alt gen, la dorința autorului, cu recomandarea șefilor de catedre sau subdiviziuni.

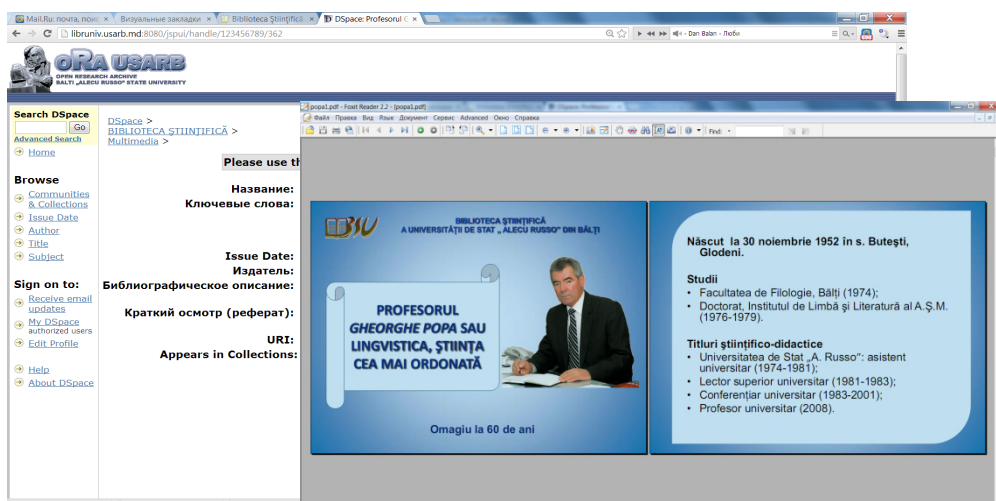
Biblioteca recepționează documentele care urmează să fie plasate în Repozitoriul, în orice format care poate fi citit de calculator (formatul preferat – pdf) prin e-mail. Publicațiile transmise pentru publicare în Repozitoriul trebuie să conțină titlu, numele autorilor, anul de publicare / apariție, paginația, adnotare și cuvinte-cheie în limba română și engleză.

Plasarea documentelor în Repozitoriul este condiționată de *Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Repozitoriului Instituțional ORA – USARB*.

Căutările sînt efectuate după anul de ediție, autor, titlu, subiect.

Impactul: USARB este interesată de promovarea unei noi paradigme a Accesului Deschis spre a oferi mai multe beneficii pentru știință și societate. Publicațiile universitarilor bălțeni vor avea o vizibilitate crescută, un impact și prestigiu mai mare în comunitatea științifică. Accesul Deschis va îmbunătăți diseminarea rezultatelor cercetării realizate în cadrul USARB.

Politica instituțională a USARB privind Accesul Deschis se va înregistra în formă de mandat instituțional în registrul ROARMAP (Registry of Open Access Repositories Mandatory Archiving Policies), care autorizează Accesul Deschis la rezultatele cercetărilor științifice, realizate din fonduri publice. Repozitoriul instituțional USARB va fi înregistrat în Registrul Arhivelor cu Acces Deschis (ROAR, Registry of Open Access Repositories).

**APLICAREA INDICILOR SCIENTO-BIBLIOMETRICI ÎN
ESTIMAREA VALORII CERCETĂTORILOR: *Simion BĂNCILĂ,*
*Pavel TOPALĂ, Eugen PLOHOTNIUC, Mihai POPA***

Elena SCURTU, șef serviciul Documentare. Informare bibliografică
Maria FOTESCU, bibliotecar serviciul Documentare. Informare bibliografică

***Abstract:** This paper presents the results of an investigation conducted to estimate the value of the results of scientific researches of four teachers from the Faculty of Science, Economics and the Environment through scientometric measuring. The quantity and quality indicators have been using: the total number of publications, the language of publications, a variety of documents, participation in scientific events, the number of citations, implementation of the results achieved in the economy. The contribution of the Scientific Library is revealed in the affirmation of the teachers-researchers at the Balti University.*

Keywords: *Scientific research, bibliometrics, scientometrics, statistical indicators, indicators of quality*

În epoca dezvoltării accelerate a științei contemporane este necesară o analiză aprofundată a calității cercetărilor științifice pentru a stabili prezența unei instituții, a unui autor în fluxul național și internațional al literaturii științifice, care se efectuează prin anumite instrumente, cele mai importante din ele fiind: scientometria, bibliometria, infometria, webometria.

Termenii de bibliometrie și scientometrie au fost aplicați aproape simultan în 1969 de mai mulți savanți.

Bibliometria a fost interpretată ca „o aplicație a metodelor matematice și statistice pentru cărți și alte comunicate de tip media”, scientometria ca „aplicația acelor metode cantitative care se ocupă cu analiza științei văzută ca un proces al informației”.

O definiție însă mai actualizată a scientometriei o găsim în enciclopedia colaborativă web 2.0, Wikipedia: „un set de metode utilizat pentru a studia sau a măsura texte și informații”. Scientometria poate fi considerată ca fiind un set de metode cu ajutorul cărora se poate studia și evalua producția, valoarea și progresul științific al unui individ, al unui grup de indivizi sau a unei instituții.

Metodele sciento-bibliometrice se utilizează pentru a stabili:

- contribuțiile autorului într-un domeniu de cercetare;
- locul pe care-l deține în sistemul național și internațional de cercetare;
- actualitatea cercetării;
- continuitatea în cercetare prin citările unor rezultate științifice în publicații noi.

Parametrii de măsurare în evaluarea cercetărilor științifice:

- obținerea granturilor de cercetare prin competiții;
- participarea la proiecte internaționale;
- numărul total de lucrări (măsoară productivitatea muncii unui autor, a unui grup de autori, a unei instituții...);
- numărul de brevete de invenții – un indicator de bază al dezvoltării eco-